

LES FESTES CONSTANTINIANES

Enguany celebrem els 1700 anys de l'edicte de Milà, promulgat pels augusts Constantí i Licini l'any 313.

En aquest document, es declarava la tolerància religiosa arreu de l'imperi romà, es posava fi a la persecució religiosa i es donava al cristianisme carta de ciutadania. També totes les propietats confiscades als cristians els havien de ser retornades.

La figura de Constantí el Gran ha estat sempre objecte d'estudi, i a vegades es barreja la història amb la llegenda.

Què va portar Constantí a promulgar aquesta llei tan trencadora amb la tradició estesa a tot l'imperi romà del culte als déus pagans?

Segurament va ser més aviat una tàctica política ja que el creixent cristianisme era un maldecap per a la seva carrera d'emperador. De fet a l'inici del text de l'edicte de Milà s'esmenta textualment que es fa per utilitat i seguretat públiques i que això convé pel bé universal.

La tradició diu també que uns mesos abans, Constantí davant la batalla de *pons Milvius* va tenir una inspiració divina i va veure una creu que el portaria a vèncer l'exèrcit del seu màxim oponent, Maxenci. Va fer pintar aquest símbol als escuts i estendards del seu exèrcit i la victòria va ser un fet. D'aleshores la creu llatina va esdevenir el signe cristià per excel·lència.

També pot ser que hi tingués una influència la seva mare, Santa Helena, educada en el si d'una família cristiana. Ella va ser una creient convençuda i va realitzar en els seus darrers anys nombrosos pelegrinatges.

Constantí va ser un emperador que va consolidar l'expansió de l'imperi romà, va establir la moneda, va unificar el poder de l'imperi, derrotant precisament a Licini, i sempre va jugar amb l'ambigüitat de la religió no renunciant mai al títol pagà de *Pontifex Maximus*. Va promulgar el Concili de Nicea l'any 325 per combatre l'arrianisme i va re-fundar la ciutat de Bizanci amb el nom de Constantinoble, consagrant-la com a capital de l'imperi romà l'any 330 amb tots els privilegis de l'antiga Roma.

Va ser batejat a les portes de la mort, curiosament pel bisbe arrià Eusebi de Nicomèdia. De fet només està venerat com a Sant per les esglésies d'Orient.

Fos com fos, aquest edicte va ser una gran notícia pels cristians que van poder sortir de la clandestinitat i alliberar-se de persecucions i malvestats. Tant és així que es va marcar el dia 3 de maig com a Festa del Retrobament la Creu en record del dia de la promulgació de l'esmentat edicte.

* * *

El Puig de les Tres Creus també anomenat Puig de la Guàrdia és el punt més alt (577 m.) d'un territori anomenat dels Comuns per ser una empuja que el podien utilitzar com a pastura els

municipis de Torelló, Sant Pere i Sant Vicenç. Els arrendadors havien de signar un albarà d'arrendament on, a part de comprometre's a tractar correctament el terreny, deixava clar que la plana més propera al Santuari quedava exclosa del tracte en atenció i reverència a la capella de Rocaprevera.

Més endavant el Municipi de Torelló traspassà els Comuns a mans particulars.

A Torelló, sembla ser que ja a l'any 1686 es feia un *via crucis* que, sortint de l'Església parroquial, seguia les estacions en direcció a Rocaprevera, acabant al cim del puig de les Tres Creus on es beneïen les creus i les terres del terme.

La primera notícia fiable es de l'any 1736 on els obrers parroquials Daniel de Parrella, Onofre Feu i Feliu Arau donen comptes de l'administració i fan constar que han pagat uns diners per, entre altres coses, *fer adobar lo Padró del Puig de les Tres Creus*.

Si a l'any 1736 les creus eren ja velles i s'havien d'adobar, podríem situar la seva col·locació vers l'any 1686 en què es va construir la Font del Raig amb la creu de ferro al damunt i això explicaria que hi hagués una estació del *via crucis* a la Font i les tres creus com a estació final.

Una altra notícia, l'any 1890, parla d'una nova reparació que s'hagué de fer, consistent en la col·locació de dues creus de ferro noves. L'ermità Pere Subirachs pagà 27,75 pessetes per aquesta obra.

Arribem a l'any 1913 quan es complien 1600 anys de l'esmentat edicte de Milà. Aquesta efemèride coneguda com les Festes Constantinianes fou molt celebrada arreu de la cristiandat.

Al nostre bisbat el bisbe Dr. Torras i Bages en va ser l'impulsor. A Ripoll es van dur a terme els actes centrals amb uns lluïts Jocs Florals on es van premiar els joves poetes Josep Carner, Josep Maria de Segarra, de només 19 anys, i Jaume Bofill i Matas. Es va construir una gran creu amb enllumenat elèctric que va ser plantada al "Pla de la Bandera". Diuen que des de Vic es podia veure, de nit, el resplendor d'aquesta creu

També a Sant Martí d'Albars i a altres llocs de Catalunya com Valls i Montigalà es van erigir creus de pedra commemoratives. A Torelló, en una reunió d'autoritats i feligresos duta a terme a la rectoria, per parlar de les Festes, sorgí, per part del mestre Josep Aguilar i Vallbona, la idea de substituir les velles creus per unes de noves. Aquesta proposta fou molt ben acceptada i es posà fil a l'agulla.

L'arquitecte del Bisbat Josep Maria Pericas i Morros portà la direcció de l'obra que va consistir en la col·locació de tres creus gregues de ferro forjat situades damunt d'uns pedestals de pedra picada. La central, notablement més gran, porta les lletres alfa i omega penjades d'uns braços laterals. Al pedestal del mig hi ha gravades les dates dels anys 313 i 1913.

Aquesta reforma es va finançar mitjançant una subscripció popular amb un cost de 1.825 pessetes.

La solemne inauguració es va fer el 28 de desembre del mateix any constantinià, amb una funció a Rocaprevera on predicà mossèn Lluís Vinyes, de Vic i una processó concorregudíssima

que, amb gran fervor popular, sortí del Santuari i acabà al cim del puig on el rector mossèn Pladelasala va fer la benedicció de les noves creus.

Malauradament durant l'inici de la Guerra Civil, l'any 1936, les creus van ser dinamitades i les restes escampades a la falda del puig. Acabada la guerra es van poder recuperar les creus de ferro i l'any 1941 es van tornar a reconstruir al mateix lloc. Les pedres no es van poder recuperar totalment i els pedestals es van fer amb elements originals i peces noves, quedant notablement més baixos que els del 1913.

L'any 1973 es produí una molt bona notícia per Torelló. Després d'unes gestions iniciades feia uns anys, la família Font de Barcelona, propietària del bosc dels Comuns, va fer donació del puig de les Tres Creus al municipi de Torelló. Aquesta família, vinculada a Torelló, sempre va demostrar molt bona disposició al diàleg.

Un any després, el 1974, amb motiu de les Festes del Cinquantenari de la construcció del nou santuari de Rocaprevera, es va creure oportú fer una millora del coronament del puig, l'ancoratge de les creus i l'arranjament dels camins d'accés.

Les obres van ser dirigides per l'arquitecte conservador provincial de monuments Sr. Camil Pallàs. Es va consolidar el mirador amb un mur de mamposteria de contorn irregular. La terrassa està envoltada per una barana de ferro forjat de secció circular sustentada per unes pilones de pedra. Hi ha dues escales d'accés una pel cantó de llevant i l'altra pel de ponent. Les tres creus estan situades sobre una base de dos esglaons que serveixen de banc.

L'artista forjador Joan Balaciart va restaurar gratuïtament les creus i va fer la barana de ferro forjat, mentre que una colla de pagesos del terme va dur a terme una neteja de tot el bosc de la falda dels Comuns i l'arranjament dels camins que menen al cim del puig. Hem de recordar que la Mare de Déu de Rocaprevera sempre ha estat patrona de Torelló, però especialment de la pagesia de la contrada.

La inauguració es dugué a terme el diumenge 15 de setembre de 1974 i va estar presidida per nombroses autoritats entre elles el president de la Diputació Sr. Joan Antoni Samaranch i el bisbe de Girona, el convilatà Mons. Jaume Camprodon. Una nombrosa gentada s'aplegà al cim del Puig de les Tres Creus per assistir a aquesta cerimònia i veure la col·locació de l'última pedra.

Posteriorment s'afegí a la terrassa una rosa dels vents circular de ceràmica policromada.

Que aquest any 2013 serveixi per recordar aquesta història i demanar que aquestes "Tres Creus" ens continuïn guiant molts anys més.

Joan Fabregó